

Nogmaals: Herkent een Europese Waterral een roep van een Japanse Waterral?

In het artikel 'Nogmaals: Herkent een Europese Waterral *Rallus aquaticus aquaticus* een roep van een Japanse Waterral *Rallus aquaticus indicus*?' in *het Vogeljaar* 54 (1) zijn helaas enkele storende fouten opgetreden. De auteur van het artikel, *Gerard de Kroon*, wees ons op de gemaakte fout.

Op bladzijde 23, rechterkolom regel 6, moet voor 'Geluid 1' worden gelezen 'Geluid 3'. Verder zijn op dezelfde pagina de bovenste -en de onderste afbeeldingen (oscillo- en sonogrammen) verwisseld. De bijschriften zijn niet verwisseld. De bovenste afbeelding is feitelijk Figuur 3 en de onderste is Figuur 1.

Omrekenen van coördinaten

De heer *K. Noorlander* stuurde per e-mail de volgende reactie naar Peter Meijer: 'Naar aanleiding van de vraag in de rubriek 'Vogels kijken langs De Digitale Snelweg' aflevering 48 (*het Vogeljaar* 53 (1): 28) met als onderwerp 'het omrekenen van coördinaten' wijs ik u op het volgende: De hydrografische dienst heeft hiervoor een gratis programma beschikbaar. Hiermede zijn diverse transformaties van topografische coördinaten mogelijk. Zoals van UTM- naar RD-meting, rijkdriehoeksmeting naar projectie, enzovoort. De datum Amersfoort is hierin ook opgenomen. Het programma is te downloaden via de website van deze dienst: http://www.hydro.nl/pgs/nl/index_nl.htm via de link 'computerprogramma's'. De naam van het programma is: 'PCTTRANS 3.3.1.'

Muis eet albatros

Gerard Ouweeneel reageerde op het stukje 'Muis eet albatros' (*het Vogeljaar* 53 (6): 268) en stuurde een artikel naar Peter Meijer, waarmee hij wil benadrukken dat de 'reuzen'-muizen die op Gough de kuikens van diverse soorten vogels opeten, een heel groot probleem vormen. Hij

wijst op een artikel in 'World Birdwatch' 27 (3): 6, waarin aangegeven wordt dat de Europese muizen die op dit eiland zijn geïntroduceerd, miljoenen stormvogels en albatrossenkuikens verorberen. De ruim tien miljoen vogels worden door meer dan drie miljoen muizen belaagd. Deze dieren hebben geen natuurlijke predator. De muizen wegen ongeveer 35 g en het is geen enkel probleem om een albatroskuiken van 10 kg op te eten. Je zou het kunnen vergelijken met een Cyperse kat die een Nijlpaard opeet. Natuurlijk heeft de Royal Society for the Protection of Birds een bedrag uitgetrokken om na te gaan wat er aan dit probleem te doen is. Met name de Tristan da Cunha-albatros loopt gevaar. Hiervan zijn nog maar 2000 broedparen en de meeste (99%) broeden op Gougheiland.

De ontsnapte Afrikaanse Maraboe bij Ureterp

De heer *J. Verkerk* maakte ons erop attent dat de foto die is afgebeeld bij het stukje in *het Vogeljaar* 54 (1): 31-32, misleidend is. In het stukje, dat was ontleend aan het Friesch Dagblad van 4 oktober 2005, werd gemeld dat bij Ureterp een Afrikaanse Maraboe *Leptoptilos crumeniferus* was waargenomen. De afgebeelde vogel was echter niet van deze Afrikaanse soort, maar van een Kleine Adjudant *Leptoptilos javanicus*. Deze opname was ook niet in Nederland gemaakt, maar bij Keoladeo in India.

Ook de heer *H. Schmidt*, Curator Vogels bij Diergaarde Blijdorp, reageerde op dit artikel en wees er eveneens op dat de foto van een andere soort was en dus niet de vogel in Ureterp geweest kon zijn. Hij gaf ook door dat de ontsnapte vogel uit Blijdorp kwam en dat het beest, in tegenstelling tot wat werd beweerd in de krant, wel degelijk geringd was geweest: "De Maraboe die in Friesland, Groningen en Drenthe rondvloog, betrof een dier dat begin juli uit Diergaarde Blijdorp ontsnapte. Ten tijde dat deze vogel vrijelijk rondvloog werden wij regelmatig bena-

De Afrikaanse Maraboe *Leptoptilos crumeniferus* gefotografeerd in Diergaarde Blijdorp, kort voordat het dier de vrijheid koos. Deze vogel werd daarna op verschillende plaatsen gezien, onder andere bij Wijster en Ureterp. Foto: Gerard Visser.

derd door vogelaars die beweerden dat de vogel die zij gezien hadden, ongeringd was. Op sommige foto's die mij toegestuurd werden, is vaak toch een slecht zichtbare ring te ontdekken. Zoals misschien bekend, laten Maraboes vaak hun ontlasting en urine langs de poten lopen als een soort thermoregulatie. Hierdoor zijn ringen bij Maraboes vaak niet af te lezen of zelfs helemaal niet meer zichtbaar.

Het verhaal van de Maraboe is eigenlijk nog veel triester als het helemaal van het begin verteld wordt. Dat verhaal begint ergens in 2004 wanneer een grote luchtzending wilde vogels op het vliegveld van Parijs wordt tegengehouden. Het betrof hier een zending dieren uit Tanzania die via een handelaar in de Verenigde Arabische Emiraten op weg was naar (vermoedelijk) een handelaar in Mexico. Het betrof hier geen illegaal transport (Tanzania heeft exportquota voor de uitvoer van veel soorten wilde vogels die niet onder het CITES-verdrag vallen), maar de zending is op welzijnsgronden tegengehouden en direct teruggestuurd naar het land van afzending, namelijk de Verenigde Arabische Emiraten. Bij aankomst in de Emiraten waren veel vogels inmiddels dood, maar een grote partij Dwerghalingo's, Maraboes, diverse

soorten Neushoornvogels, Glansspreeuwen en toerako's was toch nog in leven. De autoriteiten in de Emiraten hebben vervolgens de hele zending geconfiscieerd. Vervolgens werden de vogels in bewaring gegeven aan Arabia's Wildlife Center in Sharjah (UAE). Dit centrum is echter gespecialiseerd in het fokken en reintrodutie van inheemse soorten en de meeste dieren konden hier niet langdurig blijven. Arabia's Wildlife Centre is volwaardig lid van EAZA (European Association of Zoos and Aquariums) en via dit netwerk zijn alle vogels in Europese dierentuinen ondergebracht.

Op 17 februari 2005 ontvingen wij uit Sharjah zes Maraboes. Na een quarantaineperiode van enkele weken konden de dieren in hun hoofdverblijf en alles leek goed te gaan. De dieren zijn bij ons in een open verblijf gehuisvest en worden regelmatig gekortwiek (slagpennen knippen aan een vleugel). Normaal gesproken hoeft dit kortwieken alleen na de rui te worden gedaan, maar aangezien er niet veel bekend is over ruipatronen bij Maraboes is hier een inschattingfout gemaakt. Zes weken nadat de dieren gekortwiek waren had één van de vogels voldoende draagkracht om weg te vliegen (12 juli 2005). Nadat de vogel enige dagen niet gezien werd kregen we een melding dat

deze op een vuilnisbelt in de buurt van Dordrecht gesignaleerd was. Helaas lukte het niet de vogel daar te vangen. Daarna is de vogel een tijd niet gesignaleerd, maar via de website van Waarneming.nl hebben we het spoor kunnen volgen tot bij Tilburg, Wijster en uiteindelijk tot in het grensgebied Groningen-Friesland, alwaar het dier uiteindelijk gevangen kon worden.

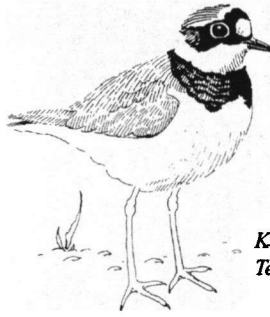
De vogel is bij ons op 8 december 2005 weer in quarantaine geplaatst en bleek, hoewel enigszins vermagerd, redelijk gezond. Wel bleek het dier een worminfectie te hebben waarvoor het een aantal keren behandeld is. Het dier nam toe in gewicht, maar werd toch plotseling dood gevonden op 28 december 2005. Uit de sectie kwam naar voren dat het dier een bloedvergiftiging had als gevolg van een zeer acute E-coli-infectie. Dit is toch een zeer ongebruikelijke doodsoorzaak aangezien deze vogels voornamelijk aaseters zijn en niet al te gevoelig zijn voor dit soort aandoeningen.

Het is opvallend hoe goed de vogel zich in leven heeft weten te houden. Waarschijnlijk heeft dit te maken met het feit dat het om een in het wild geboren vogel ging. Opvallend was de voorkeur voor vuilnisbelten en slachthuizen. Dit is precies het gedrag dat deze vogels in Afrika ook vertonen. Behalve karakteristieke savannebewoners zijn Maraboes toch ook steeds meer de vuilopruimers in de (uitbreidende) stedelijke gebieden”.

Schijnbroedgedrag van Kleine Plevier

In *het Vogeljaar* 53 (3): 139 beschrijft E. Brandenburg het gedrag van Kleine Plevieren die een broedhouding aannemen op relatief korte afstand van de waarnemer. Bij controle ter plekke waren geen eieren te vinden. De auteur vraagt zich af wat de functie van dit gedrag kan zijn.

Het door Brandenburg beschreven gedrag staat bij mijn weten bekend als schijnbroedgedrag. Ik ken het uit de praktijk vooral van Scholeksters. Om predatoren of wat zij daarvoor verslijten (dus ook mensen) om de tuin te leiden over de plaats van het nest sluipen zij van hun eieren en gaan vervolgens op een opvallende plaats zitten ‘broeden’ op niets. Als predator/

Kleine Plevier.
Tekening: Ed Hazebroek.

weidevogelbeschermers denk je een gemakkelijke slag te slaan maar je wordt voor de gek gehouden. Hiermee is het schijnbroeden ook te verklaren.

Dit verschijnsel wordt beschreven en verklaard in verscheidene publicaties, onder andere de bekende Ecologische Atlas van de Nederlandse Weidevogels (Beintema et al. 1995) en in het Handvat voor nestbescherming van de Stichting Natuur- en Landschapsbeheer Zuid-Holland 1984. Het op een opvallende plaats gaan zitten ‘broeden’ op helemaal niets is inderdaad bedoeld om predatoren (inclusief mensen die aan nazorg doen) naar een plaats te lokken waar de eieren nu net niet te vinden zijn. Het is dus afleidingsgedrag, net als het simuleren van verwondingen.

Het interessante van de waarneming van Brandenburg is dat hij dit waarnam, terwijl hij gelijktijdig constateerde dat er nesten broedde werden. Dit laatste heb ik bij Scholeksters nooit vastgesteld. Op deze manier devalueert het afleidende effect van het schijnbroeden. Het vermindert de kans op ontdekking van het echte nest wel, zeker als degene voor wie het afleidingsgedrag bedoeld is zich vlak voor de fopbroedvogel bevindt. Bovendien is denkbaar dat niet broedende vogels dit instinctief doen zonder te weten hoe de partner die op dat moment op de eieren zit, reageert.

■ Maarten Verrips, Cesar Franckstraat 16, 2324 JN Leiden.

LITERATUUR:

Beintema, A. & O. Moedt (1995): Ecologische Atlas van de Nederlandse Weidevogels. Schuit & Co, Haarlem. Bladzijde 76.

Paassen, A. van & O. Vloedgraven (1999): Handvat voor weidevogelbescherming. Derde druk. Landschapsbeheer Nederland, Utrecht.